

Registar zagađivača i domet zagađenja (PRTR)

PRTR (Pollutant Release and Transfer Registrars) Protokol je prvi zakonski obavezujući alat za jačanje pristupa javnosti okolišnim podacima. Protokol je usvojen na EfE Ministarskoj konferenciji u Kijevu 21. maja 2003. godine, te je otvoren prema svim državama članicama UN-a, uključujući i one koje nisu Strane u Aarhuskoj Konvenciji. Cilj PRTR-a je unapređenje pristupa informacijama javnosti uspostavljanjem sveobuhvatnog državnog registra zagađivača iz privrede i drugih izvora, te da utiče na značajno smanjenje nivoa pritisaka na životnu sredinu od zagađenja. Protokol se koristi širom Evrope i osigurava jednostavnu dostupnost ključnih okolišnih podataka iz industrijskih postrojenja u EU.

Definicija Polutanta/Zagađivača- Član 2. paragraf (6) PRTR Protokola: „Polutant“ znači supstancu ili grupu supstanci koje mogu biti štetne po okoliš ili po ljudsko zdravlje zbog njihovih svojstava i zbog njihovog uvođenja u okoliš.

Vlasnici ili operateri objekata u kojima se sprovodi bar jedna aktivnost koja je navedena u Aneksu I Protokola u slučajevima gdje nivo ovih zagađivača prelazi pragove navedene u Aneksu II Protokola, moraju obavijestiti javne vlasti o ispuštanju i prenošenju 86 zagađivača tako da ih se može uključiti u PRTR registar. Na primjer, to se odnosi na: termoelektrane, aktivnosti u rudarskoj i metalurškoj industriji, hemijska postrojenja, upravljanje otpadnim vodama i industriji celuloze i papira i drvojnjoj industriji. Lista od 86 zagađivača uključuje stakleničke gasove, polutanti kiselih kiša, supstance koje crpe ozon, teški metali, supstance pokrivene Konvencijom o POP i određene karcinogene kao što su dioxini.

PRTR omogućuje vladama da:

pregledaju usklađenost lokalnih pogona sa uslovima iz dozvole

prate ispuštanja opasnih hemijskih supstanci i trendove zagađenja tokom vremena, te

pregledaju napredak u smanjenju emisija

prate usklađenost i nacionalni napredak sa međunarodnim obavezama

uspostave prioritete za smanjenje potencijalno najštetnijih ispuštanja i prioritiziraju

industrijske sektore za eko-inovaciju

smanje troškove Vlada i industrije obezbjeđivanjem koordiniranog sistema izvještavanja

koriste rezultate PRTR da procijene rizike po ljudsko zdravlje

postignu prevenciju zagađenja, smanjenje birokratskog tereta kontrolnih propisa.

Koristi od PRTR-a za industriju, menadžment i radnike:

stimulisanje napora da se poboljša upravljanje okolišem, efikasnost i smanje nivoi zagađenja

i pripadajući troškovi za pogone

služi kao glavna pokretačka sila za smanjenje zagađenja i eko-inovacije širom mnogih

sektora ekonomije

pomaže da se identifikuju potencijalni sektori i pogoni koji bi mogli biti polazne tačke ili prioriteta za uvođenje tehnologija za čistiju proizvodnju, eko-inovacije i sinergičke procese omogućuje sličnim industrijama da odrede svoje okolišne performanse sa drugim kompanijama u sektoru i da smanje ispuštanja, tako štedeći novac.

Koristi od PRTR-a za opću javnost, građane i istraživače:

pružanje pristupa informacijama o lokalnom, regionalnom ili nacionalnom zagađenju omogućava javnosti da uči o ispuštanjima i transferima koji se dešavaju u njihovim zajednicama

omogućava stručnjacima iz zdravstva da koriste informacije u odlukama o javnom zdravlju obezbjeđuje dragocijeni alat za okolišnu edukaciju. Istraživači i akademici mogu koristiti podatke iz PRTR za modeliranje ili druge studije, i finansijski sektor za evaluiranje investicionih prijedloga ili za razmatranje pitanja osiguranja ili pitanja održivosti.

Dostupnost registra

Protokol zahtijeva od svake Strane da uspostavi PRTR koji uključuje dostupne podatke o ispuštanjima iz difuznih izvora (npr. transport i poljoprivreda), te je zasnovan na obaveznom izvještavanju. Javno je dostupan putem elektronskih sredstava (npr. internet), besplatno ili, ako to nije moguće, putem drugih sredstava na zahtjev (čl.11 javni pristup informacijama). Registar treba biti jednostavan za korištenje u svojoj strukturi i daje linkove za druge relevantne registre.

Transparentne i kontrolisane informacije

Podaci koji se šalju u PRTR, a koji se ažuriraju svake godine, moraju poštovati strukturu koja je identična za sve one koji daju doprinos registru. Parametri koji se uzimaju u obzir su vrsta aktivnosti i zagađivač, geografska lokacija, okoliš itd. Ova usklađenost obezbjeđuje transparentnost podataka. Štoviše, podaci prolaze kontrolu kvaliteta od strane relevantnih vlasti.

UNECE PRTR web-stranica sadrži relevantne podatke, linkove, liste sastanaka i publikacije.

Globalni portal za PRTR uključuje:

linkove za operativne PRTR širom svijeta

linkove za agencije uključene u PRTR aktivnosti

tehničke informacije o PRTR iz OECE zemalja

OECD Resource Center o tehnikama za procjenu ispuštanja

Podaci iz PRTR širom svijeta (OECD Centre for PRTR Data)

GIS mapping- npr. javnost može pristupiti PRTR podacima preko Google Earth

PRTR matrica aktivnosti za izgradnju kapaciteta-ohrabriti korištenje od strane NFP-a i stakeholdera.

Provedba protokola u BiH

Pravna osnova za uspostavu registra o postrojenjima i zagađivanjima je čl. 28 Zakona o zaštiti okoliša (Sl. novine Federacije BiH br. 33/03) na osnovu kojega je donesen Pravilnik o registrima postrojenja i zagađivanja (Sl. novine Federacije BiH br. 82/07) - provedbeni propis kojim se opisuje sadržaj i način vođenja registra onečišćavanja okoliša. Registar zagađivača u Federaciji BiH je baza podataka koja sadrži podatke definirane ovim Pravilnikom tj. koji je osnova za izradu elektronske baze podataka - BH PRTR (eng. Pollutant Release and Transfer Register). Registar o postrojenjima i zagađivanjima je organiziran skup podataka o izvorima, vrsti, količini, načinu i mjestu ispuštanja, prijenosa i odlaganja zagađujućih tvari i otpada u okoliš. Federalno ministarstvo okoliša i turizma nadležno za okoliš u FBiH, zaduženo je za uspostavljanje i održavanje elektronskog Registra zasnovanog na informacijama dostavljenim od strane nadležnog organa i/ili operatora postrojenja. Također, u RS-u je donesen Pravilnik o metodologiji i načinu vođenja registra postrojenja i zagađivanja (Sl. gl. 92/07). Pravilnikom je stvorena zakonska osnova u kojoj je definisano:

šta treba da sadrži registar

šta treba da sadrži registar postrojenja i zagađivača

šta treba da izvještavaju industrije

format izvještavanja

Nadležan organ za održavanje registra u RS-u je Ministarstvo prostornog uređenja, građevinarstva i ekologije Republike Srpske.

Nadležno odjeljenje za zaštitu životne sredine Vlade Brčko distrikta ima obavezu voditi registar postrojenja i zagađivača u Brčko distriktu, (Čl. 28 Zakona o zaštiti životne sredine Brčko distrikta). Registar sadrži slijedeće podatke o djelatnostima i postrojenjima koja ugrožavaju ili mogu ugroziti životnu sredinu:

ime odgovornog lica i adresu lokacije postrojenja,

kratak opis aktivnosti, tehničkog procesa,

relevantne podatke koji se tiču emisija, opasnih supstanci prisutnih u postrojenju,

prodotovanja otpada, korištenja resursa i energije,

podatke koji se odnose na izdavanje dozvola, promjena i sl.,

podatke o kontroli, relevantnim rezultatima i preduzetim mjerama.

Izrada i donošenje Pravilnika o registru postrojenja i zagađivača je buduća aktivnost nadležnog odjeljenja u Vladi BD.

Osnovni cilj uspostave elektronske baze podataka o postrojenjima i zagađivanjima je jedinstven registar o ispuštanju, prijenosu i odlaganju zagađujućih tvari i otpada u okoliš, u obliku javnosti dostupne baze podataka o zagađivanjima i ispuštanjima zagađujućih tvari i

otpada u okoliš (zrak, tlo i vodu) iz pojedinačnih izvora. Pravilnikom se, do ulaska Bosne i Hercegovine u EU, osigurava obaveza dostavljanja podataka o onečišćavanju okoliša i način izvještavanja, te priprema za obavezu izvještavanja prema Europskoj komisiji. Pravilnikom se u potpunosti osigurava kompatibilnost sa Europskim registrom ispuštanja i prenosa onečišćujućih tvari (European Pollutant Release and transfer Register- E-PRTR), osigurava primjena odredbi Protokola o registrima ispuštanja i prenosa onečišćavanja (Kijev 2003.).
izvor: aarhus.ba